

5. Klinische Ontwikkelingspsychologie

5.1 Doelstelling van het onderwijsprogramma

In het onderwijsprogramma van de specialisatie Klinische Ontwikkelingspsychologie ligt de nadruk op een gedegen inzicht in de klinische ontwikkelingspsychologie, waarin zowel de belangrijke theoretische modellen als de huidige stand van zaken in het onderzoek naar de cognitieve, sociale, emotionele en deviante ontwikkeling aan bod komen. Hierbij gaat het niet alleen om de ontwikkeling in de kinder- en jeugd jaren, maar ook om baby-ontwikkeling en veroudering. Klinische Ontwikkelingspsychologie (KLOP) richt zich op het gebied van de individuele jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg. De specialisatie KLOP betreft het onderwijs en onderzoek dat is gericht op afwijkende ontwikkeling. In de klinische ontwikkelingspsychologie probeert men te begrijpen op welke wijze afwijkend gedrag ontstaat en hoe dit gedrag in stand wordt gehouden. Daarnaast zijn diagnostiek en interventie van belang. In deze specialisatie volgt men o.a. cursussen op het gebied van diagnostiek en interventie; in de masterfase doet men een praktijkstage en een afstudeeronderzoek. Deze cursussen maken deel uit van de toelatingsvoorwaarden voor postacademische opleidingen voor de K&J-registratie, registratie Gezondheidszorgpsycholoog en registratie Schoolpsycholoog.

Het volgen van het bachelorprogramma Klinische Ontwikkelingspsychologie, gevolgd door de master Gezondheidszorgpsychologie specialisatie Klinische Ontwikkelingspsychologie (variant GGZ of variant Schoolpsychologie) levert zowel de Basisaantekening Psychodiagnostiek- NIP (BAPD) als de GZ-aantekening op en biedt een allround basis voor verdere specialisatie in de postmasteropleidingen Gezondheidszorgpsycholoog of Schoolpsycholoog.

De BAPD- en GZ-aantekening kennen veel vereisten. Daarom is er binnen het bachelorprogramma Klinische Ontwikkelingspsychologie geen keuzevrijheid. Een nauwkeurige studieplanning en een sterke studiediscipline zijn daarom vereist. (NB. Zie hoofdstuk 4 voor meer informatie over de BAPD en GZ aantekening.)

5.2 Beroepsmogelijkheden

Het is mogelijk om na afronden van een bachelor Klinische Ontwikkelingspsychologie de arbeidsmarkt op te gaan; in dat geval zal men in aanmerking komen voor functies waar een academische opleiding gevraagd wordt. Voor functies in het veld van klinische ontwikkelingspsychologie zal echter over het algemeen ook een afgeronde master in de Klinische Ontwikkelingspsychologie worden gevraagd of zelfs een post-masteropleiding. Bij de beschrijving van de beroepsmogelijkheden wordt daarom uitgegaan van een afgerond masterprogramma.

Klinisch ontwikkelingspsychologen zijn vooral werkzaam als diagnosticus, behandelaar of beleidsmedewerker bij instellingen op het gebied van ontwikkelingsproblematiek, kind-derbescherming, adoptie, criminaliteit of gerontologie. Naast oriëntatie op deze beroepsactiviteiten biedt de master Gezondheidszorgpsychologie met specialisatie Klinische Ontwikkelingspsychologie mogelijkheden tot diagnostische specialisatie, bijvoorbeeld experimentele diagnostiek van functiestoornissen of cognitieve tekorten gerelateerd aan specifieke klinische stoornissen (ADHD, autisme) en specialisatie op het gebied van klinische diagnostiek en interventie bij kinderen en ouders. Niet in de laatste plaats biedt de opleiding ruime mogelijkheden voor een loopbaanperspectief als wetenschappelijk onderzoeker.

Post-academische opleidingen

Veel functies in de 'officiële' hulpverleningsinstellingen (instellingen voor de geestelijke gezondheidszorg, algemene en psychiatrische ziekenhuizen) zijn slechts toegankelijk zijn voor afgestudeerden die na hun master de beroepsopleiding tot Gezondheidszorgpsycho-

loog (verder aangeduid met ‘GZ-psycholoog’) hebben gevolgd. Ook veel functies in de Jeugdzorg, Leerlingen- en Onderwijszorg vragen van kandidaten een postacademische registratie. Behalve de GZ is dat ook de K&J-registratie (NIP), of die van Schoolpsycholoog. Meer informatie over de postacademische opleidingen is te vinden bij de Master Gezondheidszorgpsychologie.

5.3 Onderwijsprogramma derde bachelorjaar Klinische Ontwikkelingspsychologie

In het derde bachelorjaar worden vakken aangeboden die een uitgebreide basis vormen voor de Klinische Ontwikkelingspsychologie. Daarnaast is er een methodologisch vak (Toegepaste statistiek in de ontwikkelingspsychologie) en wordt ter afsluiting van de bachelor de bachelorthese geschreven.

Om een bachelor Klinische Ontwikkelingspsychologie te behalen moeten de volgende verplichte cursussen met succes worden afgerond:

- Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie (BP Ontw.psy):
  - Cognitieve ontwikkeling
  - Sociale ontwikkeling
  - Emotionele ontwikkeling
  - Klinische ontwikkelingspsychologie (KLOP)
  - Schoolpsychologie
  - Werkgroepen BP Ontw.psy
- Diagnostiek 1: ontwikkelingspsychologie
- Interventiepracticum 1
- Oriëntatie op het werkveld van de ontwikkelingspsycholoog
- Klinische gespreksvaardigheden
- Toegepaste statistiek in de ontwikkelingspsychologie
- Bachelorthese Klinische Ontwikkelingspsychologie

Schematisch ziet e.e.a. er als volgt uit:

Semester 1			
Blok 1 (18 ec)		Blok 2 (12 ec)	
Cognitieve ontw. (5)		KLOP (5)	Diagnostiek 1: ontw.psy (6)
Soc. ontw. (2.5)	Emotionele ontw. (2.5)	Schoolpsychologie (5)	
Werkgroepen BP Ontw.psy (4)			

Semester 2		
Blok 1 (12 ec)	Blok 2 (18 ec)	
Toegepaste statistiek: ontw. psy (6)	Bachelorthese (9)	
Interventiepract. 1: ontw. psy (6)	Oriëntatie werkveld (6)	Klin. gespreksv.: ontw.psy (3)

Noot: verplichte cursussen zijn grijsgekaderd en vetgedrukt.

Honoursprogramma

Voor informatie over de mogelijkheden voor een honoursbachelorprogramma wordt verwezen naar hoofdstuk 3. Voor een specifieke invulling van het honoursprogramma bij Klinische Ontwikkelingspsychologie kan men contact opnemen met de coördinator van het Klinische Ontwikkelingspsychologie-honourstraject, drs Floor Elsenburg.

5.4 Bijzonderheden

Basisaantekening Psychodiagnostiek-NIP (BAPD) en GZ-aantekening

Samen met de verplichte vakken in het eerste en tweede jaar en het vak Testconstructie (verplicht keuzevak voor studenten in de klinische richtingen) vormen de vakken in de specialisatie Ontwikkelingspsychologie een voorbereiding voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek-NIP en de GZ-aantekening. Wie ook de master gezondheidszorgpsychologie met specialisatie Klinische Ontwikkelingspsychologie voltooit komt in principe in aanmerking voor deze aantekeningen. Voor meer informatie over de Basisaantekening Psychodiagnostiek-NIP (BAPD) en de GZ-aantekening zie Hoofdstuk 5.

5.5 Nadere inlichtingen en mentoraat Klinische Ontwikkelingspsychologie

Studieadvies

Floor Elsenburg is studieadviseur Klinische Ontwikkelingspsychologie. Men kan bij haar terecht met vragen en problemen rond het onderwijs- en studieprogramma.

Mentoraat Klinische Ontwikkelingspsychologie

Studenten kunnen gebruikmaken van het mentoraat Ontwikkelingspsychologie. Studenten kunnen indien gewenst contact opnemen met de studieadviseur. In overleg wordt er dan een mentor aangewezen.

4.6 Contactgegevens secretariaat en coördinatoren

Secretariaat:

E. Buijn 729 525 6830 secretariaatpsyop-fmg@uva.nl

Studieadvies en onderwijscoördinatie:

Floor Elsenburg MSc. 726 525 6796 F.Elsenburg@uva.nl
spreekuur vrijdag 13.00 - 14.00 uur (inloop)

Masterthesecoördinatie:

Dr. A. Ploeger 710 525 6082 A.Ploeger@uva.nl

Stagecoördinatie:

Dr. A.L. Collot d'Escury 711 525 6779 A.L.CollotDEscury-Koenigs@uva.nl
Spreekuur woensdag 09.15-11.00 uur (inloop)

Coördinatie Mastertrack Sport- en prestatiepsychologie:

Drs. G. Weltevreden 704 525 6834 G.M.Weltevreden@uva.nl

Websites

Onderzoek: www.fmg.uva.nl/developmentalpsychology/
Onderwijs: www.student.uva.nl/psy (kies vervolgens Ontwikkelingspsychologie)

Voorzitter van de programmagroep

Prof. dr. K.R. Ridderinkhof

Docenten

In Hoofdstuk 10 vindt u een overzicht van alle docenten, hun contactgegevens plus hun interessegebieden.

Op de volgende pagina's staat een alfabetisch overzicht van de bacheloronderdelen die gevolgd kunnen worden binnen de specialisatie Klinische ontwikkelingspsychologie.

Bachelorthese Klinische Ontwikkelingspsychologie

Punten	9-12 ec
Tentamencode	BOT9/BOT12
SIS-code	7203BOT9XY/ 7203BOT12Y
Plaats in het rooster	Semester 2, blok 2
Toelatingsvoorwaarden	VRT-2 en minimaal 30 EC verplichte specialistische vakken
Docent & Inlichtingen	Diverse docenten, coördinatie zie Blackboard BA-thesen

Leerdoel

9 ec: het kunnen maken van een literatuuroverzicht op een specialistisch terrein. Deel-leerdoelen: het kunnen formuleren van een heldere vraagstelling op het terrein van de specialisatie. Het kunnen zoeken naar en selecteren van de belangrijkste wetenschappelijke literatuur over die vraagstelling. Het kunnen integreren en evalueren van de gevonden literatuur in een eigen betoog waarin de vraagstelling wordt verantwoord en beargumenteerd beantwoord. Het kunnen toepassen van relevante APA normen.

12 ec: het kunnen formuleren van een onderzoeksvoorstel gebaseerd op een vraagstelling die aansluit bij het literatuuroverzicht.

Onderwerpkeuze

Studenten maken hun voorkeur voor bepaalde thema's kenbaar via Blackboard. Studenten worden toegewezen aan een thesebegeleider. Thema's laten redelijk veel ruimte voor allerlei specifieke vraagstellingen. De formulering van de uiteindelijke vraagstelling vindt plaats in overleg met de docent.

Werkwijze, eisen en beoordeling

De werkwijze bij het tot stand komen van de Bachelorthese, de eisen waaraan de these moet voldoen en de beoordelingscriteria staan uitgebreid beschreven in het stuk "De bachelorthese bij de opleiding Psychologie aan de UvA", dat te vinden is op Blackboard bij het vak Bachelorthese. De student levert tijdens het traject de volgende producten in: vraagstelling en gevonden literatuur, opzet, eerste versie, en eindversie. Bij elk product, behalve het eerste, geeft de student schriftelijk aan hoe de feedback van de docent op het voorgaande product is verwerkt. De betreffende inleverdata worden direct na de introductiebijeenkomst schriftelijk vastgelegd in een thesecontract. Na ondertekening van het thesecontract volgt altijd een beoordeling, die dus ook onvoldoende kan zijn. De cursus wordt afgesloten met een presentatie van de these aan medestudenten.

Omvang

De basisvariant (9 ec) van de Bachelorthese is een literatuuroverzicht van tussen de 5000 en 6000 woorden. Het literatuuroverzicht moet gebaseerd zijn op circa 15 empirische onderzoeksartikelen. Bij de uitgebreide variant (12 ec) wordt het literatuuroverzicht gevolgd door een zelfstandig leesbaar onderzoeksvoorstel van rond de 1500 woorden (exclusief literatuurlijst).

Onderwijsvorm en onderwijstijden

De begeleiding is individueel.

Literatuur

- Starreveld, P. A. (Ed.). (2009). *Verslaglegging van psychologisch onderzoek* (2e ed.). Amsterdam: Boom. ISBN 9789047301240 (€ 25,-).
- De bachelorthese bij de Opleiding Psychologie aan de UvA. (2007). Blackboard.

Aanmelden

Aanmeldingsprocedure SIS. Eind maart wordt de indeling en de datum van de eerste bijeenkomst (via de mail) bekendgemaakt.

Basisprogramma OP

Cognitieve ontwikkeling

Punten	5 ec
Tentamencode	BO20
SIS-code	7203BO20XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 1
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, Onderzoekspracticum en VRT-2
Docent & Inlichtingen	Dr. D.J. Mandell

Inhoud

Deze cursus biedt een overzicht van de huidige kennis op het gebied van de cognitieve ontwikkeling, inclusief de perceptuele ontwikkeling (bijv. hoe ontwikkelt de diepte perceptie bij een baby?), de taalontwikkeling (bijv. wanneer en hoe maakt een kind zich de grammaticale regels van de moedertaal eigen?), de ontwikkeling van het geheugen (is een kind van 3 een betrouwbare getuige?). Deze onderwerpen vormen een belangrijke basis voor met name de klinische ontwikkelingspsychologie en de schoolpsychologie. Om de onderzoeksresultaten in een groter geheel te plaatsen besteden we aandacht aan de diverse theorieën van de cognitieve ontwikkeling. Verder wordt er veel tijd besteed aan de methoden van ontwikkelingspsychologisch onderzoek. De volgende vragen staan daarbij centraal: Wat zijn deze methoden en empirische paradigma's (in bv. het babyonderzoek)? Hoe kies je uit die methoden (bv. cross-sectioneel of longitudinaal)? Wat valt wel en niet te onderzoeken (bv. m.b.t. de ethiek)? Wat zijn de belangrijkste valkuilen in het ontwikkelingspsychologisch onderzoek (bijv. m.b.t. correlatieel onderzoek)? De student moet uiteindelijk de kwaliteit van onderzoek kunnen beoordelen en de resultaten in een groter kader kunnen plaatsen.

Leerdoelen

Een gedegen feitelijke kennis van de cognitieve ontwikkeling en de daarvoor geldende verklaringsmodellen, waarmee de basis wordt gelegd voor professionele toepassingen en onderzoek. Kennis van methoden van onderzoek in de ontwikkelingspsychologie met name ook gericht op het afstudeeronderzoek.

Onderwijsvorm

Hoorcolleges. Voor studenten die het basisprogramma voltijds volgen zijn er parallel lopende werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen, BO25). Andere studenten krijgen extra opdrachten binnen deze cursus. Zij behalen daarmee 6 ec voor dit vak.

Toetsvorm

Tentamen (80%) en wekelijkse multiple-choice vragen op Blackboard (20%)*. Het tentamen bestaat uit reproductievragen, toepassingsvragen en inzichtvragen. Voor het tentamen moet minimaal een 5,5 gehaald worden.

* Voor studenten die het BP niet voltijds volgen geldt een aparte regeling; neem contact op met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Studiematerialen en kosten

- Goswami, U. (2008). *Cognitive development: The learning brain*. Sussex, NY: Psychology Press. ISBN 9781841695310 (€33,-).
- Artikelen die tijdens de colleges en via Blackboard bekend worden gemaakt.

Onderwijstijden

Ma. 05-09-2011 t/m 24-10-2011 11.00-13.00 uur Geb A-4.06

NB: de eerste bijeenkomst zal ook een introductie van de programmagroep Ontwikkelingspsychologie zijn. Dit zal eindigen met een borrel op de 7de verdieping.

Toetsdata

Wekelijkse multiple choice opgaven op een zelf te kiezen tijdstip.

Vr. 28-10-2011

16.00-18.00 uur

Wo. 16-11-2011

11.00-13.00 uur (herkansing)

Bijzonderheden

Dit vak moet tegelijkertijd worden gevolgd met de werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen). Studenten die niet het volledige basisprogramma volgen (en dus geen werkgroepen BO25 volgen) moeten contact opnemen met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Basisprogramma OP

Emotionele ontwikkeling

Punten	2,5 ec
Tentamencode	BO21
SIS-code	7203BO21XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 1
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, Onderzoekspracticum en VRT-2
Docent & Inlichtingen	Prof. dr. M.W. van der Molen

Inhoud

Het doel van deze cursus is inzicht te verwerven in een deelaspect van de ontwikkeling: emotionele ontwikkeling. Begrip van de onderzoeksmethoden die in het emotieonderzoek worden gebruikt. Inzicht in de wijze waarop de ontwikkeling van emoties wordt gerelateerd aan de ontwikkeling van cognitie, temperament en psychopathologie. Deze cursus is gericht op emotionele ontwikkeling vanuit een biosociaal perspectief. In de cursus wordt eerst ingegaan op de historische achtergronden van het emotie onderzoek en de verschillende gezichtspunten die in dit onderzoek worden gehanteerd (evolutionaire, psychobiologische en psychologische perspectieven). Vervolgens zal de emotionele ontwikkeling worden besproken vanaf de vroege kinderjaren tot in de adolescentie. Hierbij zullen ook individuele verschillen, crossculturele verschillen en de resultaten van vergelijkend onderzoek (primaten) worden besproken.

Onderwijsvorm

Hoorcolleges. Voor studenten die het basisprogramma voltijds volgen zijn er parallel lopende werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen, BO25). Andere studenten krijgen extra opdrachten binnen deze cursus. Zij behalen daarmee 3 ec voor dit vak.

Voorafgaand aan de cursus wordt een draaiboek aan de deelnemers toegestuurd.

Toetsvorm

Tentamen (80%) en wekelijkse multiple-choice vragen op Blackboard (20%)*. Het tentamen bestaat uit reproductievragen, toepassingsvragen en inzichtvragen. Voor het tentamen moet minimaal een 5,5 gehaald worden.

* Voor studenten die het BP niet voltijds volgen geldt een aparte regeling; neem contact op met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Studiematerialen en kosten

- LaFrenière, P. J. (2000). *Emotional development: A biosocial perspective*. London: Wadsworth-ThomsonLearning, ISBN 9780534348083 (€ 59,-).
- Artikelen die tijdens het college bekend gemaakt zullen worden, kopieerkosten.

Onderwijstijden

Di. 04-10-2011 t/m 25-10-2011 13.00-15.00 uur Geb A-B

Toetsdata

Wekelijkse multiple choice opgaven op een zelf te kiezen tijdstip.

Wo. 02-11-2011 09.00-11.00 uur

Vr. 18-11-2011 11.00-13.00 uur (herkansing)

Bijzonderheden

Dit vak moet tegelijkertijd worden gevolgd met de werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen). Studenten die niet het volledige basisprogramma volgen (en dus geen werkgroepen BO25 volgen) moeten contact opnemen met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Basisprogramma OP

Klinische ontwikkelingspsychologie

Punten	5 ec
Tentamencode	BO22
SIS-code	7203BO22XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 2
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, Onderzoekspracticum en VRT-2
Docent & Inlichtingen	Prof. dr. P.J.M. Prins

Inhoud

Het doel van deze cursus is om kennis te verwerven van theoretische modellen, recente onderzoeken, assessment en behandeling van afwijkende ontwikkeling bij kinderen en jongeren. De belangrijkste modellen van normale ontwikkeling komen aan de orde en in het bijzonder wordt aandacht besteed aan het ontwikkelingspsychopathologische perspectief op afwijkende ontwikkeling. De cursus is opgebouwd rond veel voorkomende problemen bij kinderen en jongeren: (pervasieve) ontwikkelingsproblemen (o.a. autisme en aan autisme verwante problemen), emotionele stoornissen (angst- en stemmingsproblemen), en gedragsstoornissen (ADHD, agressief en antisociaal gedrag). Ook komen in deze cursus zaken als verslaving, eetstoornissen en kindermishandeling aan bod. Aandacht zal hierbij vooral worden besteed aan etiologische kwesties (welke factoren bij kind en omgeving dragen bij aan de ontwikkeling van problematisch functioneren), aan kwesties rond het classificeren van stoornissen (de DSM-IV), en aan de belangrijkste behandelstrategieën.

Onderwijsvorm

Hoorcolleges. Voor studenten die het basisprogramma voltijds volgen zijn er parallel lopende werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen, BO25). Andere studenten krijgen extra opdrachten binnen deze cursus. Zij behalen daarmee 6 ec voor dit vak.

In de colleges wordt de literatuur toegelicht en verdiept en in de werkcolleges wordt met de stof gewerkt aan de hand van casuïstiek en opdrachten.

Toetsvorm

Tentamen (80%) en wekelijkse multiple-choice vragen op Blackboard (20%)*. Het tentamen bestaat uit reproductievragen, toepassingsvragen en inzichtvragen. Voor het tentamen moet minimaal een 5,5 gehaald worden.

*Voor studenten die het BP niet voltijds volgen geldt een aparte regeling; neem contact op met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Studiematerialen en kosten

- Prins, P. J. M. & Braet, C. (2008). *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie. Over aanleg, omgeving en verandering*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum. ISBN 9789031352067. (€59,-).
- Artikelen in totaal plusminus 50 blz.

Onderwijstijden

Di. 01-11-2011 t/m 20-12-2011 13.00-15.00 uur Geb A-C

Toetsdata

Wekelijkse multiple choice opgaven op een zelf te kiezen tijdstip.

Ma. 09-01-2012

15.00-17.00 uur

Vr. 27-01-2012

15.00-17.00 uur (herkansing)

Bijzonderheden

Dit vak moet tegelijkertijd worden gevolgd met de werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen). Studenten die niet het volledige basisprogramma volgen (en dus geen werkgroepen BO25 volgen) moeten contact opnemen met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Basisprogramma OP

Schoolpsychologie: individuele verschillen en de school

Punten	5 ec
Tentamencode	BO23
SIS-code	7203BO23XY
Plaats in het rooster	semester 1, blok 2
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse; Onderzoekspracticum; VRT-2; Cognitieve ontwikkeling
Docent & Inlichtingen	Dr. P.J.F. Snellings

Inhoud

Er wordt aandacht besteed aan theorie en empirisch onderzoek naar de cognitieve en sociaal-emotionele aspecten van leerproblemen (bijv. dyslexie en dyscalculie). Daarbij worden verbanden gelegd met schoolgebonden interventies gericht op leerlingen, docenten en ouders. Ook wordt er aandacht besteed aan de invloed van individuele verschillen in aanleg en begaafdheid op cognitief en sociaal-emotioneel gebied (bijvoorbeeld ADHD, zelfbeeld, pestgedrag en taalachtergrond).

Om een goed beeld te krijgen van de schoolpraktijk voeren studenten binnen de werkgroepen een opdracht uit op scholen.

Leerdoelen

Kennis van de inrichting van het onderwijssysteem en de rol van de schoolpsycholoog. Kennis van de vertaling van ontwikkelingspsychologische inzichten in een 'pedagogisch klimaat' en een onderwijsvisie. Kennis van het belang daarvan voor het leren en functioneren van individuele leerlingen in de klas en op school. Een gedegen kennis van het verband tussen leerprocessen, leerproblemen en -stoornissen en het sociaal- emotionele functioneren van leerlingen, bijvoorbeeld in de omgang met medeleerlingen en met de leerkracht. Kennis over leerlingbegeleiding bij het verbeteren van prestaties en het optimaliseren van de onderlinge verhoudingen. Kennis van didactische werkvormen (bijv. samenwerkend leren, strategie instructie), gedragsprotocollen, doorverwijzing naar en afstemming met de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jeugdigen.

Onderwijsvorm

Hoorcolleges. Voor studenten die het basisprogramma voltijds volgen zijn er parallel lopende werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen, BO25). Andere studenten krijgen extra opdrachten binnen deze cursus. Zij behalen daarmee 6 ec voor dit vak.

Toetsvorm

Tentamen (80%) en wekelijkse multiple-choice vragen op Blackboard (20%)*. Het tentamen bestaat uit reproductievragen, toepassingsvragen en inzichtvragen. Voor het tentamen moet minimaal een 5,5 gehaald worden.

* Voor studenten die het BP niet voltijds volgen geldt een aparte regeling; neem contact op met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Studiematerialen en kosten

- Taal, M. & Snellings, P. (2009). *Interventies in het onderwijs: Leerproblemen*. Boom. ISBN: 9789047301080. (€23,50)
- Artikelen.
- Collegestof.

Onderwijstijden

Ma. 31-10-2011 t/m 19-12-2011 11.00-13.00 uur Geb A-4.06

Toetsdata

Wekelijkse multiple choice opgaven op een zelf te kiezen tijdstip.

Vr. 23-12-2011 09.00-11.00 uur

Ma. 23-01-2012 15.00-17.00 uur (herkansing)

Bijzonderheden:

Vereist voor Schoolpsychologie aantekening. Dit vak moet tegelijkertijd worden gevolgd met de werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen). Studenten die niet het volledige basisprogramma volgen (en dus geen werkgroepen BO25 volgen) moeten contact opnemen met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Basisprogramma OP

Sociale ontwikkeling

Punten	2,5 ec
Tentamencode	BO24
SIS-code	7203BO24XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 1
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, Onderzoekspracticum en VRT-2
Docent & Inlichtingen	Vacature

Inhoud

Het doel van deze cursus is inzicht te verwerven in een deelaspect van de ontwikkeling: sociale ontwikkeling. Aan bod komen de belangrijkste theoretische modellen in de sociale en sociaal-cognitieve ontwikkeling en de huidige stand van zaken met betrekking tot een aantal thema's, zoals het gezin, opvoeding, het zelf (zelf-concept, zelfwaarde, gender-identiteit), sociale relaties (vriendschappen, sociale status) en maatschappelijke zoals culturele invloeden. In deze cursus staat de interactie tussen het kind/de jeugdige en de sociale omgeving centraal. Centrale thema's zijn ondermeer bewustwording van het zelf, interactiepatronen in gezin en "peergroep", en pro-sociale alsook anti-sociale ontwikkeling. Met name de wederkerigheid van interactieprocessen en de daaruit voortvloeiende positieve en negatieve consequenties spelen een belangrijke rol in sociale ontwikkeling. Ook methoden om aspecten van deze ontwikkeling te bestuderen zullen worden besproken. Door normale ontwikkeling en individuele verschillen te benadrukken wordt afwijkende ontwikkeling in een normatief kader geplaatst.

Onderwijsvorm

Hoorcolleges. Voor studenten die het basisprogramma voltijds volgen zijn er parallel lopende werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen, BO25). Andere studenten krijgen extra opdrachten binnen deze cursus. Zij behalen daarmee 3 ec voor dit vak.

Toetsvorm

Tentamen (80%) en wekelijkse multiple-choice vragen op Blackboard (20%)*. Het tentamen bestaat uit reproductievragen, toepassingsvragen en inzichtvragen. Voor het tentamen moet minimaal een 5,5 gehaald worden.

* Voor studenten die het BP niet voltijds volgen geldt een aparte regeling; neem contact op met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Studiematerialen en kosten

- Schaffer, H. R. (1996). *Social development*. Oxford, UK: Blackwell. ISBN 978031185741 (€ 31,-).
- Artikelen die tijdens het college bekend gemaakt zullen worden, kopieerkosten.

Onderwijstijden

Di. 06-09-2011 t/m 27-09-2011 13.00-15.00 uur Geb A-C

Toetsdata

Wekelijkse multiple choice opgaven op een zelf te kiezen tijdstip.

Vr. 30-09-2011

13.00-15.00 uur

Vr. 21-10-2011

11.00-13.00 uur (herkansing)

Bijzonderheden

Dit vak moet tegelijkertijd worden gevolgd met de werkgroepen (zie beschrijving Basisprogramma OP: werkgroepen). Studenten die niet het volledige basisprogramma volgen (en dus geen werkgroepen BO25 volgen) moeten contact opnemen met de werkgroepdocenten (zie Blackboard van deze cursus).

Basisprogramma OP

Werkgroepen

Punten	4 ec
Tentamencode	BO25
SIS-code	7203BO25XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 1&2
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, Onderzoekspracticum en VRT-2
Docent & inlichtingen	F. Elsenburg, MSc.

Inhoud

Parallel aan de vijf theoretische cursussen in het basisprogramma Ontwikkelingspsychologie (Cognitieve ontwikkeling, Sociale ontwikkeling, Emotionele ontwikkeling, Klinische ontwikkeling en Schoolpsychologie) is er intensief werkgroeponderwijs. Belangrijkste doel van de werkgroepen is het verdiepen van de thema's uit de colleges. Daarbij wordt zowel een theoretische benadering (bijvoorbeeld, controverses in de ontwikkelingspsychologie) als een praktijkbenadering gekozen (bijvoorbeeld, hoe wordt de theoretische kennis toegepast in een concrete casus). De studenten zullen zelf actief met de stof bezig zijn en daarvoor de benodigde academische vaardigheden verder ontwikkelen.

Leerdoelen

Verdieping van de ontwikkelingspsychologische kennis uit de bijbehorende colleges. Verbeteren van de academische vaardigheden die van belang zijn voor het zelfstandig nadenken over ontwikkelingspsychologische kennis.

Onderwijsvorm

Wekelijkse bijeenkomsten in kleine groepen gedurende het gehele semester.

Toetsvorm

Aanwezigheidsplicht, presentatie (30%) en schriftelijke opdrachten (70%).

Studiematerialen en kosten

Zie theoretische cursussen basisprogramma ontwikkelingspsychologie. Daarbij een syllabus (kosten nog onbekend).

Onderwijstijden

Iedere student volgt eenmaal per week een werkgroep. Men wordt geplaatst.

Wergroep 1:	Do. 08-09-2011 t/m 22-12-2011	10.00 - 13.00 uur, Geb A-5.07
Wergroep 2:	Do. 08-09-2011 t/m 22-12-2011	10.00 - 13.00 uur, Geb A-3.01B
Wergroep 3:	Do. 08-09-2011 t/m 22-12-2011	14.00 - 17.00 uur, Geb A-5.07
Wergroep 4:	Do. 08-09-2011 t/m 22-12-2011	14.00 - 17.00 uur, Geb A-3.01B

Toetsdata

Wekelijkse opdrachten in de werkgroepen.

Bijzonderheden:

De werkgroepen kunnen alleen worden gevolgd door studenten die het basisprogramma voltijds volgen. Deze studenten zijn ook verplicht de werkgroepen te volgen.

Diagnostiek 1: ontwikkelingspsychologie

Punten	6 ec
Tentamencode	BO31
SIS-code	7203BO31XY
Plaats in het rooster	Semester 1, blok 3
Toelatingsvoorwaarden	Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie
Docenten	Dr. W.P.M. van den Wildenberg
Inlichtingen	Dr. W.P.M. van den Wildenberg

Inhoud

Deze cursus biedt een brede introductie tot de (klinische) psychodiagnostiek in zowel een schoolse als een GGZ setting vanuit een ontwikkelingspsychologisch perspectief. Aan de hand van hoorcolleges en werkgroepen worden onderwerpen behandeld zoals de diagnostische cyclus, selectie van testmateriaal, het volgen van testprotocollen, veelgebruikte diagnostische instrumenten, observatie, het uitwerken van testresultaten en rapportage.

Onderwijsvorm

Serie van zeven hoorcolleges (ma en vr) en vier werkgroepen (groep A: dinsdagochtend / groep B: dinsdagmiddag) met individuele en groepsopdrachten.

Toetsvorm

Het eindcijfer wordt gebaseerd op een schriftelijk tentamen over collegestof en literatuur (60%) en een individueel uitgewerkte testrapportage (20%). Groepsopdrachten (20%) dienen te zijn beoordeeld als voldoende.

Studiematerialen en kosten

- Pameijer, N. & Beukering, T. van (2004). *Handelingsgerichte diagnostiek. Een praktijkmodel voor diagnostiek en advisering bij onderwijsleerproblemen* (2e druk). Leuven: Acco. ISBN 9789033455339 (ca. € 34,-).
- Kievit, Th., Tak, J. A., & Bosch, J. D. (2008). *Psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen* (7e druk). Utrecht: De Tijdstroom. ISBN 9789058980328 (ca. € 56,-). Bovenstaande boeken worden ook tijdens de cursus Diagnostiek 2: Ontwikkelingspsychologie gebruikt. (Let op: de laatste druk wordt gebruikt.)

Onderwijs tijden

Hoorcolleges

Ma.	09-01-2012 t/m 30-01-2012	09.00-11.00 uur	Geb A-4.06
Vr.	13-01-2012 t/m 27-01-2012	11.00-13.00 uur	Geb A-E

Werkgroepen

Di.	10-01-2012 t/m 31-01-2012	09.00-12.00 uur	Geb A-3.04 of
		13.00-16.00 uur	Geb A-3.04
Di.	10-01-2012 t/m 31-01-2012	09.00-12.00 uur	Geb A-B.06 t/m 08, B.11 t/m B.16
		13.00-16.00 uur	Geb A-B.06 t/m 08, B.11 t/m B.16

Toetsdata

Vr.	03-02-2012	09.00-11.00 uur
-----	------------	-----------------

Herkansing in overleg met de docent.

Bijzonderheden

Aanwezigheid bij alle bijeenkomsten is verplicht. Actuele cursusinformatie is beschikbaar op Blackboard.

Interventiepracticum 1:

kinderen en jongeren

Punten	6 ec
Tentamencode	BO33
SIS-code	7203BO33XY
Plaats in het rooster	semester 2, blok 1
Toelatingsvoorwaarden	Propeuse en verplichte cursussen tweede jaar; Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie
Docent & Inlichtingen	dr. M. Maric

Inhoud

Deze cursus is gericht op psychologische preventie- en interventiemethoden bij kinderen en jongeren in de jeugdzorg en in de school. Aandacht zal worden besteed aan de theoretische modellen die ten grondslag liggen aan de belangrijkste preventie- en interventiemethoden, de empirische onderbouwing ervan, het 'evidence-based' werken, en recente innovatieve interventies. Aan het einde van de cursus wordt er verwacht dat de student:

- De verschillende psychotherapeutische stromingen kent voor kind en jeugd problematiek.
- De verschillende toepassingen kent van preventie- en interventiemethoden in de jeugdzorg en op school.
- Kennis heeft van verschillende criteria waarop de effectiviteit van deze interventies getoetst worden.
- Kennis heeft van de meest 'evidence-based' interventies voor kind en adolescent problematiek.

Onderwijsvorm

Er zijn 10 hoorcolleges en 5 werkgroepen. Hoorcolleges en werkgroepen zijn verplicht. Tijdens de werkgroepen zullen verschillende thema's in meer detail besproken worden aan de hand van discussies rondom wetenschappelijke artikelen, casussen, het maken van opdrachten, bekijken en analyseren van videomateriaal, en het geven van korte presentaties.

Toetsvorm

Schriftelijk tentamen over boek en artikelen (80%), werkgroepopdrachten (10%), participatie in werkgroepen (10%).

Studiematerialen en kosten

- Tekstboek wordt nader bekend gemaakt.
- Aanvullende literatuur van diverse artikelen, die bekend worden gemaakt voor aanvang van de cursus.

Onderwijstijden

Hoorcolleges

Wo.	08-02-2012 t/m 21-03-2012	11.00-13.00 uur	Geb M-1.01
Vr.	10-02-2012 t/m 17-02-2012	09.00-11.00 uur	Geb A-E
Vr.	23-03-2012	09.00-11.00 uur	Geb A-E

Werkgroepen

Vr.	17-02-2012 t/m 16-03-2012	11.00-13.00 uur	Geb A-1.03, 1.04, 4.09 of 4.13
-----	---------------------------	-----------------	--------------------------------

Toetsdata

Wo.	28-03-2012	12.00-14.00 uur
-----	------------	-----------------

Klinische gespreksvaardigheden

Punten	3 ec
Tentamencode	BO32
SIS-code	7203BO32XY
Plaats in het rooster	Semester 2, blok 2
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse, VRT-2, Gesprekspracticum, Onderzoekspracticum, Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie
Aantal deelnemers	60
Docenten, Inlichtingen	Dr. M. Maric

Inhoud

Het doel van deze cursus is om inzicht en vaardigheden te ontwikkelen die nodig zijn voor het voeren van professionele gesprekken in de klinische setting.

De cursus bestaat uit een theoretisch en een praktijkgericht deel. Na het opfrissen van de eerder geleerde vaardigheden (Gesprekspracticum), zal aandacht worden besteed aan meer gevorderde gespreksvoeringstechnieken. Hiertoe behoren vaardigheden die nodig zijn om intakes af te nemen, om cliënten te motiveren en om veranderingsprocessen te faciliteren. Daarnaast wordt aandacht besteed aan culturele, ethische en professionele aspecten van het werk van psychologen.

Middels rollenspelen, oefeningen en opdrachten, worden kennis, vaardigheden en attitude geïntegreerd. Studenten doorlopen een persoonlijk leerproces en maken op basis van feedback en analyses van eigen beeldmateriaal procesverslagen. Observeren, feed-back geven en reflecteren zijn vaardigheden die hierbij specifiek aandacht zullen krijgen.

Hoewel de cursus een voorbereiding is op de beroepsuitoefening van de psycholoog in brede zin, is deze ook een voorbereiding voor de ontwikkeling van therapeutische en diagnostische vaardigheden (Interventies II, Diagnostiek II, mastervakken met een klinisch praktijkdeel en de stage).

Onderwijsvorm

Literatuurstudie, gemeenschappelijke hoorcolleges, vaardigheidstrainingen in groepen van 15 studenten.

Toetsvorm

Deeltoetsen (50%) en reflectieverslag (50%). Voor zowel het reflectieverslag als het gemiddelde van de deeltoetsen moet minimaal een 5,5. gehaald worden.

Studiematerialen en kosten

- Geldard, K. & Geldard, D. (2008). *Counselling children: A practical introduction*. Sage Publications. ISBN 9781412948340 (ca. € 40,-)
- Lang, G. & Van der Molen, H. T. (meest recente editie). *Psychologische gespreksvoering: Een basis voor hulpverlening*. Baarn: Nelissen. ISBN 9789024418114 (ca. € 32,50)

Onderwijstijden

Houd Blackboard/Elektronische studiegids goed in de gaten, het rooster kan wijzigen.

Hoorcollege

Ma. 04-06-2012 11.00-13.00 uur Geb A-E

Werkcolleges (Indeling zie Blackboard)

Ma. 04-06-2012 t/m 25-06-2012 13.00-17.00 uur Geb JK-B.90

Di. 05-06-2012 t/m 26-06-2012 09.00-18.00 uur Geb JK-B.58, B.88 of B.90

Werkgroepen (Indeling zie Blackboard)

Di. 05-06-2012 t/m 26-06-2012 09.00-18.00 uur div. zalen, zie Blackboard
Vr. 08-06-2012 t/m 29-06-2012 09.00-18.00 uur div. zalen, zie Blackboard

Oriëntatie op het werkveld van de ontwikkelingspsycholoog

Punten	6 ec
Tentamencode	BO34
SIS-code	7203BO34XY
Plaats in het rooster	Semester 2, blok 2
Toelatingsvoorwaarden	Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie
Docent & Inlichtingen	Vacature

Inhoud

De ontwikkelingspsychologie kent traditioneel twee werkvelden: de jeugdzorg en het onderwijs. Het doel van de cursus is om de student in contact te brengen met beide werkvelden zodat een helder beeld verkregen van de beroepsuitoefening van de academisch geschoolde ontwikkelingspsycholoog. Hiertoe zal de aard van beide werkvelden worden geschetst waarbij de vraag naar uniciteit en overlap aan de orde wordt gesteld met het oog op de professionele eisen die aan de ontwikkelingspsycholoog worden gesteld. Daarnaast zal de kennis die in het Basisprogramma Ontwikkelingspsychologie is verkregen worden geïllustreerd aan de hand van karakteristieke voorbeelden uit de praktijk van de ontwikkelingspsychologische beroepsuitoefening. In dit kader leggen studenten werkbezoeken af op elk van beide werkvelden en voeren zij opdrachten uit die een goed beeld geven van de latere beroepsuitoefening. Hierbij spelen ook ethische aspecten een nadrukkelijke rol.

Onderwijsvorm

Colleges en werkgroepen (beide zijn verplicht)

Toetsvorm

Wordt later bekend gemaakt.

Studiematerialen en kosten

Worden later bekend gemaakt.

Onderwijstijden

Wo. 04-04-2012 t/m 30-05-2012 09.00-11.00 uur Geb M-1.01

Do. 05-04-2012 t/m 31-05-2012 11.00-13.00 uur Geb A-3.06
15.00-17.00 uur Geb A-3.06

Behalve 17-05-2012 wegens Hemelvaartsdag

Toetsdata

Worden later bekend gemaakt

Toegepaste statistiek in de ontwikkelingspsychologie

Punten	6 ec
Tentamencode	BO11V
SIS-code	7203BO11VY
Plaats in het rooster	Semester 2, blok 1
Toelatingsvoorwaarden	Propedeuse en Onderzoekspracticum
Docent, Inlichtingen	A.C.K. van Duijvenvoorde, MSc

Inhoud

De leerdoelen van deze cursus zijn:

- Kritisch kunnen evalueren van gepubliceerde onderzoeksopzetten en data analyses.
- Inzicht hebben in de statistische problemen van onderzoek in de ontwikkelingspsychologie.
- Conceptueel inzicht hebben in de meest gangbare statistische technieken. Het kunnen kiezen van een statistische techniek bij een dataset.
- Het kunnen opzetten van een onderzoek dat statistisch analyseerbare data oplevert.
- Data analyses kunnen uitvoeren in SPSS, en de resultaten kunnen interpreteren en rapporteren.

Werkwijze

Deze cursus geeft een korte herhaling en uitbreiding op de statistische technieken die behandeld zijn in de eerste twee jaar, waarbij de nadruk ligt op ontwikkelingspsychologische toepassingen. Aan bod komen principale componenten analyse, regressie-analyse, ANOVA, ANCOVA, MANOVA en herhaalde metingen analyse. Bij iedere techniek komen de volgende zaken aan de orde: voor welk type data en voor welk type vraagstelling is de techniek geschikt; hoe werkt de techniek (uitleg op conceptueel niveau met weinig formules); wat zijn de assumpties van de techniek en wat is het effect van schending van deze assumpties; hoe voer je de techniek uit in SPSS, hoe interpretere je de SPSS output, en hoe rapporteer je de resultaten? In wekelijkse opdrachten worden de behandelde technieken geoefend.

Onderwijsvorm

Colleges, opdrachten, practicum. Het is een intensieve cursus, reserveer 20 uur per week!

Toetsvorm

Wekelijkse opdrachten (50%) openboek-tentamen (50%). Voor zowel de wekelijkse opdrachten als het tentamen moet minimaal een 5,5 behaald worden.

Studiematerialen en kosten

- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd ed.) London: Sage. ISBN 9781847879073 (circa € 45,-).
- (N.B. De tweede editie van Field (2005) kan ook gebruikt worden voor deze cursus.)

Onderwijstijden

Colleges:

Ma. 06-02-2012 t/m 26-03-2012 15.00-17.00 uur Geb A-E

Practica:

Indeling practica tijdens eerste college

Do. 09-02-2012 t/m 22-03-2012 09.00-11.00 uur Geb A-3.12

Do. 09-02-2012 t/m 22-03-2012 11.00-13.00 uur Geb A-3.12

Toetsdata

Do. 29-03-2012 09.00-11.00 uur

Herkansing in overleg met de docent.

Bijzonderheden

Practicum: tijdens de practicumtijden zijn er computers gereserveerd voor het maken van de opdrachten, bovendien is er dan ook assistentie. De opdrachten kunnen ook op andere tijden gemaakt worden; er zijn dan echter geen computers gereserveerd en er is dan geen assistentie. Studenten worden tijdens het eerste college ingedeeld in het practicum van 13.00-15.00 uur of in het practicum van 15.00-17.00 uur.